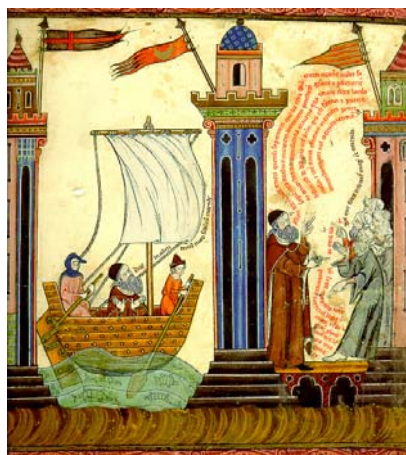

RAMON LLULL I L'UNIVERS CIENTÍFIC MUSULMÀ

CIÈNCIA I PENSAMENT EN EL DIÀLEG DE LES CULTURES MEDITERRÀNIES AVUI

2007 ANY DE LA CIÈNCIA

IEMed.
Institut Europeu de la Mediterrània

Dates: 24 – 25 abril 2007
Lloc: Institut Europeu de la Mediterrània
(C/ Girona, 20, Barcelona)

SEMINARI “RAMON LLULL I L’UNIVERS CIENTÍFIC MUSULMÀ. CIÈNCIA I PENSAMENT EN EL DIÀLEG DE LES CULTURES MEDITERRÀNIES AVUI”

2007 ANY DE LA CIÈNCIA A BARCELONA

1307-2007 ANIVERSARI DE LES «DISPUTES» DEL FILÒSOF RAMON LLULL A BUGIA (ACTUAL BEJAIA).

Seminari sobre la Ciència i el Pensament Mediterranis en el Diàleg de Cultures i de les Civilitzacions, l’objectiu del qual és establir un vincle entre la història i l’actualitat, tenint en compte que en l’època de Lull existia una gran connexió científica, cultural i comercial entre les dues ribes de la Mediterrània, malgrat les confessionalitats i la relació entre forces diverses.

Al segle XIII, Mallorca i Bugia, territoris cristià i musulmà que pertanyien a dinasties emancipades dels nuclis continentals, representen dos centres fonamentals de coneixement a la Mediterrània occidental.

Després de la conquesta de Mallorca l’any 1230, Ramon Llull (1232-1316), nascut a Mallorca i fill de colons catalans, serà una figura paradigmàtica dins la ciència i el debat multicultural, multiconfessional i multilingüístic.

En l’experiència de Llull, el diàleg no era només l’intercanvi de posicions i la definició de semblances i diferències sinó també un enfrontament epistemològic, a través del qual es pot avançar en el coneixement que canvia la història. Coneixedor del pensament musulmà malgrat el seu interès missioner, posiciona els pensaments mitjançant el diàleg. *El llibre del gentil i els tres savis* presenta aquesta voluntat de diàleg i el seu respecte per la llibertat de decisió.

El pensament musulmà va influenciar Llull, especialment el d’Al-Farabi, però també Avicena i altres. Més lligat al neoplatonisme que a l’escolàstica, que era el pensament de moda a París i al qual també havia contribuït Averrois, el pensament heterodox de Llull és interessant atès que la combinatòria que caracteritza la seva obra, com manifesta Dominique Urvoy, tot i ser menys estructurada que l’escolàstica, va ser seguida durant el Renaixement i va proporcionar línies de pensament a Nicolás de Cusa i a Leibniz, associant matemàtiques i metafísica.

L’eclosió científica musulmana en aquell moment va ser molt destacada i multiforme. Va enriquir matèries diverses com la medicina, la geometria, l’astronomia o la mecànica. Els àrabs van crear en aquella època noves disciplines com l’àlgebra i la trigonometria i van idear com millorar la cartografia.

És evident la importància d'aquestes efemèrides en el marc del diàleg de cultures com a part important i necessària del Procés de Barcelona. Dels fòrums Euromed existeixen informes que qualifiquen i quantifiquen els patrimonis materials i immaterials, que han identificat les necessitats més urgents amb el propòsit d'elaborar plans realistes. Darrerament, han aparegut diverses propostes que incideixen en els intercanvis culturals a la Mediterrània i en el coneixement mutu, com són els intercanvis d'estudiants universitaris, d'artistes, el reforç de programes MEDA per a la formació, programes marc per al desenvolupament tecnològic (PMIDT), l'establiment de xarxes entre instituts per a la recerca en ciències humanes, la importància d'Internet... A tot plegat se sumen propostes polítiques amb un alt valor simbòlic com el Grup de Savis, que pretén lluitar contra els estereotips i obtenir un coneixement mutu més gran entre cultures, la creació de la Fundació Anna Lindh per al Diàleg entre Cultures o l'Aliança de Civilitzacions.

En aquest sentit, és interessant fer una lectura d'alguns elements científics, del món musulmà, de la necessitat de realitzar traduccions i d'obtenir una millor comunicació o d'alguns elements de la teoria de sistemes que Ramon Llull, utilitzant un pensament ampli i intercultural, esbossa de manera nova al segle XIII, i que a la llum de l'aniversari i de la cèlebre Disputa de Bugia ens poden servir de reflexió.

* * * * *

SEMINARI

Sessions

24 d'abril

8.30 – 9.00

*Acollida de participants i recollida d'acreditacions
Lloc: Institut Europeu de la Mediterrània (carrer Girona, 20)*

9.00-11.00

1. INTUICIÓ I RAÓ A DEBAT: PENSAMENT SUFÍ, ORTODOXIES I RACIONALISME

President: Lucio Guerrato
Ponents: Edgar Morin, Mustapha Chérif, Annemarie C. Mayer
Intervenien: Maribel Fierro, Djamil Aissani, Fatiha Benlabbah

11.00-11.30

Pausa cafè

11.30-13.00

2. LA CIÈNCIA MEDIEVAL I NOSALTRES: MEDICINA, ASTRONOMIA, MATEMÀTIQUES

President: Jorge Wagensberg
Ponents: Julio Samsó, Miquel Forcada
Intervenens: Djoudi Merabet, Mercè Viladrich

13.15

*Inauguració oficial del seminari i visita comentada de l'exposició
"Raymundus Christianus Arabicus" (Reial Acadèmia de Bones Lletres de
Barcelona, carrer del Bisbe Caçador, 3, pl. Sant Just)*

SENÉN FLORENSA, Director General de l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed)
LUCIO GUERRATO, Director executiu de la Fundació Euromediterrània Anna Lindh per al Diàleg de les Cultures
ALFONS MARTINELL, Director General de Relacions Culturals i Científiques, Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació
JOSEP LLUÍS CAROD ROVIRA, Vicepresident de la Generalitat de Catalunya

14.30

Dinar

16.00-17.30

3. LLENGÜES I TRADUCCIONS: EL CONEIXEMENT I LA TRANSMISSIÓ

President: Antoni Mir
Ponents: Manuel Forcano, Albert Soler
Intervenien: Lluís Cifuentes, Darío Marimón, Juan Manuel Cid

17.30-18.00

Pausa cafè

Lloc: Institut Europeu de la Mediterrània (carrer Girona, 20)

18.00-19.00

4. LA FAULA I LA AL·LEGORIA EN EL PENSAMENT POLÍTIC I MORAL

President: Joseph Maïla
Ponents: Tassadit Yacine, Lola Badia
Intervenen: Àlex Susanna, Sebastià Alzamora, Margarida Aritzeta

21.00

Sopar ofert per l'Ajuntament de Barcelona

25 d'abril

Lloc: Institut Europeu de la Mediterrània (carrer Girona, 20)

REFLEXIÓ FINAL

09.30-11.00

1. DE L'ARS LULLIANA A LA CIÈNCIA CONTEMPORÀNIA: UN FUTUR A COMPARTIR

President: Federico Mayor Zaragoza
Ponents: Ahmed Djebbar, Alexander Fidora
Intervenen: Joan Santanach, Víctor Pallejà

11.00-11.30

Pausa cafè

11.30-13.00

2. RAMON LLULL I EL DIÀLEG ENTRE CULTURES: ELS CAMINS DEL PENSAMENT ACTUAL

President: Antoni Roca
Ponents: Jean Daniel, Mohamed Arkoun
Intervenen: Pedro Martínez Montávez, Jerónimo Páez, Enric Olivé, Isaias Barreñada

13.00-13.30

Síntesi i Cloenda:
Senén Florensa, Maria-Àngels Roque, Vladimir de Semir

14.00

Dinar i comiat dels participants

Participants:

DJAMIL AÏSSANI, professor de matemàtiques, Universitat de Bejaia, membre fundador de l'Associació Matemàtica Algeriana
SEBASTIÀ ALZAMORA, poeta, escriptor i crític literari
MARGARIDA ARITZETA, Professora de Teoria Literària, Universitat Rovira i Virgili
MOHAMED ARKOUN, professor emèrit d'història del pensament islàmic, Universitat de la Sorbona, París
LOLA BADIA, catedràtica de literatura catalana (UAB), coordinadora del Centre de Documentació Ramon Llull
ISAIAS BARREÑADA, Responsable del Programa de Formació i Publicacions, Casa Àrab
FATIHA BENLABBAH, Catedràtica de Llengua Espanyola, Institut d' Estudis Hispano-lusòfons, Universitat Mohamed V, Marroc
JOSEP LLUÍS CAROD ROVIRA, Vicepresident de la Generalitat de Catalunya
MUSTAPHA CHÉRIEF, filòsof i islamòleg, especialista en el diàleg de cultures, antic ministre d'Ensenyament Superior d'Algèria
JUAN MANUEL CID, Responsable de Relacions Internacionals, Fundació Legado Andalúsí
LLUÍS CIFUENTES, Professor de Filologia Catalana, Expert en Filologia Medieval, Universitat de Barcelona
JEAN DANIEL, escriptor, editorialista i fundador del "Nouvel Observateur"
VLADIMIR DE SEMIR, comissionat Barcelona Ciència 2007
AHMED DJEBBAR, expert en ciència àrab, professor a la Universitat de Ciències i Tecnologia de Lille 1
ALEXANDER FIDORA, Investigador, Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana, Universitat Autònoma de Barcelona
MARIBEL FIERRO, Investigadora, Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC)
SENÉN FLORENSA, director general, Institut Europeu de la Mediterrània
MIQUEL FORCADA, historiador de la ciència àrab, professor d'estudis àrabs i islàmics, Departament de Filologia Semítica, Universitat de Barcelona
MANUEL FORCANO, escriptor i hebraïsta (Barcelona)
LUCIO GUERRATO, director executiu de la Fundació Anna Lindh per al Diàleg de les Cultures
JOSEPH MAÏLA, ex rector de la Universitat Catòlica de París, director del Centre de Recherche sur la Paix
DARIO MARIMÓN, Coordinador, Fundación Tres Culturas
ALFONS MARTINELL, Director General de Relacions Culturals i Científiques, Agencia Española de Cooperación Internacional (AECI)
PEDRO MARTÍNEZ MONTAVEZ, Arabista, Professor Emèrit, Universidad Autónoma de Madrid.
ANNEMARIE C. MAYER, doctora en teologia catòlica, Institut de la Recerca Ecumènica, Universitat de Tübingen, Alemanya
FEDERICO MAYOR ZARAGOZA, ex director de la UNESCO, director de l'Aliança de Civilitzacions
DJOUDI MERABET, rector de la Universitat de Bejaia (Algèria)
ANTONI MIR, Director, Casa de les Llengües, Generalitat de Catalunya
EDGAR MORIN, filòsof i sociòleg, director emèrit del CNRS (París)
ENRIC OLIVÉ, Director Càtedra UNESCO pel Diàleg Intercultural a la Mediterrània, Universitat Rovira i Virgili
JERÓNIMO PÁEZ, director Legado Andalúsí
VÍCTOR PALLEJÀ, Islamòleg, Profesor d'Història de les Religions, Universitat d'Alacant
ANTONI ROCA, President, Societat Catalana d'Història de la Ciència i la Tècnica, professor, Dep. de Matemàtica Aplicada, Universitat Politècnica de Catalunya
JULIO SAMSÓ, catedràtic d'estudis àrabs i islàmics, Universitat de Barcelona
JOAN SANTANACH, Professor de la UB.
ALBERT SOLER, doctor en filologia catalana (UB), expert en literatura medieval, Coordinador del Centre de Documentació Ramon Llull, junt amb Lola Badia
ÀLEX SUSANNA, Director, Fundació Caixa Catalunya, La Pedrera
MERCÈ VILADRICH, professora d'estudis àrabs i islàmics, Universitat de Barcelona i membre del Consell Assessor de l'IEMed
JORGE WAGENSBERG, doctor en física (UB), director de l'Àrea de Ciència i Medi Ambient de la Fundació La Caixa, Cosmocaixa
TASSADIT YACINE, etnòloga, Escola d'Alts Estudis i Ciències Socials (EHSS), París

Direcció: **MARIA-ÀNGELS ROQUE**
ESTUDIS DE CULTURES MEDITERRÀNIES
INSTITUT EUROPEU DE LA MEDITERRÀNIA, IEMED
maroque@iemed.org